

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU NEUŽTIKRINANT TEISĖS NAUDOTIS DAUGIABUČIO NAMO LIFTU TYRIMO

2022 m. liepos 19 d. Nr. (22)SN-43)SP-46
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) gautas pareiškėjos D. B. (toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame Pareiškėja rašė: „Esu neįgali, sunkiai vaikštanti (20 % darbinga). Gyvenu antrame aukšte. Pradėjus jausti, kad kojos prasčiau „vaikšto“, koordinacija prastėja, nusprendžiau pasidomėti dėl lifto pajungimo (sustojimo antrame aukšte). Paskambinus į *mano būstą* gavau atsakymą, kad turiu gauti visų laiptinės gyventojų sutikimą dėl pajungimo plus mokestis (~800 eurų kurie būtų padalinti visiems laiptinės gyventojams) (nors ir moku tuos pačius mokesčius už lifto priežiūrą ir t. t.). Buvau šoke, nors ir informavau, kad turiu neįgalumą. Kiek klausiau kaimynų niekas tikrai nesiruošia dėl manęs atverti savo pinigines“ (citatu kalba netaisyta).

Lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė) 2022 m. balandžio 7 d raštu Nr. 22(SN)-43)S-143 kreipėsi į Pareiškėjos gyvenamojo namo administratorių UAB „Mano būstas“ (toliau – Bendrovė), prašydama pateikti informaciją bei atsakyti į klausimus:

1. „Ar galite patvirtinti, jog namo, esančio (*duomenys neskelbtini*) Vilniuje (toliau – Namas), antrojo aukšto gyventojai negali naudotis liftu (jis nestoja šiame aukšte)?
2. Dėl kokių priežasčių buvo atsisakyta užtikrinti lifto sustojimą Pareiškėjos gyvenamoje laiptinėje antrame Namu aukšte? Kokiais teisės aktais remiantis?
3. Ar Pareiškėjai dėl jos turimos judėjimo negalios Namu patalpos yra pritaikytos, kad ji galėtų patekti į Namą, jo antrąjį aukštą ir judėti šiose patalpose?

4. Kokių veiksmų UAB „Mano būstas“ ketina imtis, siekdamas užtikrinti Pareiškėjos teisę naudotis Namu liftu?“

Taip pat prašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su tyrimui reikšmingomis aplinkybėmis.

2022 m. gegužės 13 d. raštu Nr. (22)SN-43)S-219 kreiptasi į Vilniaus miesto savivaldybę (toliau vadinama ir Savivaldybe), prašant informuoti, kokia tvarka šiuo metu nustatyta Vilniaus mieste dėl daugiabučių namų liftų naudojimo, veikimo bei liftų nestojimo namų pirmame bei antrame aukštuose; ar yra numatytos išimtys dėl liftų stojimo tuose daugiabučių namų aukštuose, kuriuose gyvena asmenys su judėjimo negalia; kokių būdu Pareiškėja, turinti judėjimo negalią, galėtų naudotis liftu Name, jei kiti Namu butų savininkai nesutiktų, kad liftas stotų Namu antrame aukšte; ar Savivaldybė ėmėsi arba ketina imtis konkrečių veiksmų, siekiant užtikrinti judėjimo negalią turinčių daugiabučių namų gyventojų galimybes naudotis liftais, t. y., liftams stojant pirmuose ar antruose daugiabučių namų aukštuose.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Bendrovė 2022 m. balandžio 21 d. rašte pateikė informaciją, kad yra Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu paskirta daugiabučio gyvenamojo namo, (*duomenys neskelbtini*), Vilnius, bendrosios dalinės nuosavybės administratoriumi.

Bendrovė patvirtino, kad atsakymo teikimo metu Namu antro aukšto gyventojai neturėjo galimybės naudotis liftu (liftas nestoja antrame aukšte).

Atsakingi asmenys Informavo, kad liftas buvo išjungtas vadovaujantis Savivaldybės administracijos direktoriaus 2005-12-19 įsakymo „Dėl butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios nuosavybės administravimo nuostatų tvirtinimo“ Nr. 30-2050 8.7 punktu: „už liftą – vadovaudamasis lifto priežiūros sutartyje nustatytais šios priežiūros įkainiais, sunaudotos elektros energijos kiekiu, jos apskaitos prietaisų rodmenimis ir tiekėjo nustatytais elektros energijos tarifais. Namu pirmame ir antrame aukštuose esančių patalpų naudotojams lifto paslauga neteikiama ir mokesčiai už liftą

neskaičiuojami. Mokestis už lifto techninę priežiūrą skaičiuojamas namų su cokoliniu aukštu antro aukšto patalpoms, jeigu šiame aukšte įrengta lifto aikštelė.“

Bendrovė teigė, jog šiuo metu Namų patalpos nėra pritaikytos neįgalųjų asmenų judėjimui. Ji pažymėjo, kad Savivaldybės administracija priima asmenų prašymus dėl būsto pritaikymo darbų organizavimo būdų; nustatius būsto pritaikymo poreikį, būsto pritaikymo darbai gali būti organizuojami.

Bendrovė informavo, jog Namų administratorius, gavęs neįgaliojo asmens prašymą dėl lifto sustojimo antrame aukšte galimybės, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau vadinama CK arba Civilinis kodeksas) 4.85 str. nustatyta tvarka organizuos Namų butų ir kitų patalpų savininkų susirinkimą / balsavimą raštu, kurio metu bus sprendžiamas lifto sustojimo antrame aukšte klausimas. Minimo balsavimo metu Namų butų ir kitų patalpų savininkai nuspręs, ar pritaria / nepitaria lifto sustojimo antrame aukšte pajungimo kaštams. Bendrovė informavo, jog imsis visų priemonių, kad gyventojai (Pareiškėjai) būtų užtikrintas patekimas į jos gyvenamąsias patalpas.

Savivaldybės administracijos Būsto administravimo skyrius (toliau – Skyrius), 2022 m. liepos 1 d. raštu atsakydamas į Lygių galimybių kontrolierės raštą, pažymėjo, kad Savivaldybės administracija nėra įgaliota aiškinti įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų nuostatų, todėl teikiami paaiškinimai negali būti laikomi oficialiu teisės aktų išaiškinimu.

Skyrius informavo, kad Namų bendrojo naudojimo objektų administratoriumi Savivaldybės administracijos direktoriaus 2018-12-18 įsakymu Nr. 30-3857/18(2.1.1E-TD2) yra paskirta UAB „Mano Būstas Sostinė“.

Dėl Lygių galimybių kontrolierės rašte „minimo Savivaldybės direktoriaus 2005-12-19 įsakymu Nr. 30-2050 (toliau – Įsakymas) patvirtintų Butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios nuosavybės administravimo nuostatų 8.7 papunkčio turinio, pažymime, kad, Savivaldybės administracijos direktoriaus 2015-08-27 įsakymu Nr. 30-2872 „Dėl Administracijos direktoriaus 2005-12-19 įsakymo Nr. 30-2050 „Dėl butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios nuosavybės administravimo nuostatų tvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ Įsakymas neteko galios“.

Vyriausybės 2001-05-23 nutarimu Nr. 603 patvirtintų Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administravimo nuostatų (toliau – Nuostatai) 8.4 papunktyje nurodyta, kad „administratorius proporcingai patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės daliai kas mėnesį apskaičiuoja mokėjimus ir įmokas už lifto naudojimą ir priežiūrą – pagal lifto priežiūros pirkimo

sutartyje nustatytą lifto priežiūros kainą ir sunaudotos elektros energijos kiekį, kuris nustatomas pagal lifto elektros energijos apskaitos prietaiso rodmenis; jeigu namo pirmojo ar antrojo aukšto patalpų savininkai (naudotojai), patekdami į savo patalpas, liftu nesinaudoja, jiems neskaičiuojamas mokėjimas už lifto elektros energiją“.

Pasisakydamas dėl Bendrovės pateikto išaiškinimo, kad „lifto pajungimui“ Namu antrame aukšte reikalingas Namu laiptinės daugumos patalpų savininkų pritarimas, Skyrius informavo, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – Aplinkos ministerija), kuri formuoja valstybės politiką būsto srityje, paaiškino, kad „<...> Pagal Civilinio kodekso, *Daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo nuostatas daugiabučio namo liftai yra šio namo bendrojo naudojimo objektai, bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausantys namo butų ir kitų patalpų savininkams, kurie proporcingai savo daliai privalo apmokėti liftų išlaikymo ir išsaugojimo išlaidas. Butų ir kitų patalpų savininkas (naudotojas) turi teisę naudotis gyvenamojo namo bendrojo naudojimo objektais pagal jų funkcinę paskirtį, nepažeisdamas kitų patalpų savininkų (naudotojų) teisių ir teisėtų interesų . <...> Atsižvelgdami į šias nuostatas manome, kad bent vieno buto savininkui raštu prašant, namo bendrojo naudojimo objektų valdytojas turėtų organizuoti lifto pritaikymo juo naudotis ir antrojo aukšto gyventojams darbus, kurių išlaidas proporcingai savo daliai apmokėtų namo butų savininkai. <...>.“*

Skyriaus teigimu, Namu administratorius (Bendrovė) dėl lifto sustojimo Namu antrame aukšte turėtų remtis tik Pareiškėjos prašymu ir mokesčius už pajungimo darbus paskirstyti visiems Namu patalpų savininkams. Skyrius taip pat informavo, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019-02-19 įsakymu Nr. A1-103 „Dėl būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), Savivaldybės Klientų aptarnavimo centre (Konstitucijos pr. 3, Vilniaus miesto socialinių paslaugų centro 4-ame informaciniame langelyje (tel. (8 5) 231 0527, 8 646 98418, el. p. martynas.zebuolis@spcentras.lt) priimami prašymai dėl būsto pritaikymo neįgaliesiems asmenims. „Platesnę informaciją galima rasti internetinėje svetainėje www.vilnius.lt, skiltyje „Paslaugos“ → „Socialinės paslaugos“ → „Būsto pritaikymas neįgaliesiems“. Vadovaudamasi Butų ir kitų patalpų savininkų bendrijų valdymo organų, jungtinės veiklos sutartimi įgaliotų asmenų ir savivaldybės vykdomosios institucijos paskirtų bendrojo naudojimo objektų administratorių veiklos, susijusios su įstatymų ir kitų teisės aktų jiems priskirtų funkcijų vykdymu, priežiūros ir kontrolės taisyklių, patvirtintų Savivaldybės tarybos 2020-04-15 sprendimu Nr. 1-493, 18

punktu, Savivaldybė įpareigojo administratorių (Bendrovę) iki 2022-07-18 organizuoti Namu lifto, esančio laiptinėje, kurioje gyvena Pareiškėja, sustojimo 2-ame aukšte darbus ir apie įpareigojimų įvykdymą informuoti Skyrių bei Lygių galimybių kontrolierę.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkte įtvirtinta nuostata, kad, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir

kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ Bendrojoje pastaboje Nr. 2 (toliau – Pastaba) nurodė, jog prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo neįgalieji neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Pastabos 1 str.)

Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatus pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei tiekiamos prekės, produktai ir teikiamos paslaugos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) tiekia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Neįgalieji turėtų turėti vienodas galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas.

Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių neužtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas. Prieinamumas turėtų būti užtikrintas visiems neįgaliesiems, nepaisant negalios pobūdžio, neišskiriant jų jokiais pagrindais – rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitų įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turto, gimimo ar kitokios padėties, teisinės ar socialinės padėties, ar amžiaus. Sprendžiant prieinamumo klausimą reikėtų ypač atsižvelgti į neįgaliųjų lyties ir amžiaus aspektus (Pastabos 13 str.).

Kadangi prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai, kaip nustatyta Konvencijos 19 straipsnyje, ir visapusiško bei lygiateisiško dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida,

atsisakymas pritaikyti sąlygas naudotis fizine aplinka, transportu, informacijos ir ryšių technologijomis, taip pat visuomenei prieinamais objektais ir paslaugomis, turėtų būti laikomas diskriminacija (Pastabos 23 str.).

Prieinamumas siejamas su grupėmis, o tinkamas sąlygų pritaikymas – su pavieniais asmenimis. Tai reiškia, kad pareiga užtikrinti prieinamumą yra *ex ante* pareiga. Todėl valstybės, Konvencijos Šalys, turi pareigą užtikrinti prieinamumą prieš gaudamos pavienio asmens prašymą patekti į tam tikrą vietą ar naudotis tam tikra paslauga (Pastabos 25 str.).

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriama mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas, šio požymio neturintis asmuo.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Pagal Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies nuostatas, reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams.

Minėto straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad už objektų pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams atsako savivaldybių institucijos ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytų objektų savininkai bei naudotojai.

Konkretūs reikalavimai dėl pastatų pritaikymo žmonių su judėjimo negalia poreikiams įtvirtinti statybų norminiuose dokumentuose.

Atkreiptinas dėmesys, jog, atliekant šį lygių galimybių kontrolieriaus tyrimą, statybos techninių reglamentų reikalavimai toliau cituojami siekiant atkreipti dėmesį į standartus, kuriais turėtų būti remiamasi pritaikant pastatus asmenų su judėjimo negalia poreikiams, tačiau šio tyrimo objektas yra lygių galimybių asmenims, turintiems negalią, gyvenantiems daugiabučiuose namuose naudotis šių namų liftais, (ne)buvimo fakto konstatavimas.

Pažymėtina, jog, pagal nuo 2020 m. sausio 1 d. galiojančio aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ (toliau – Reglamentas) 1 priedo 1.1 punkto nuostatas, gyvenamosios paskirties (trijų ir daugiau butų (daugiabučiai) pastatai (namai) priskirtini statiniams, kurie turi būti pritaikomi specialiesiems neįgaliųjų poreikiams.

Pagal Reglamento 28 punkto nuostatas, vertikaliojo judėjimo sistemą sudaro laiptai, liftai, nuožulnos, eskalatoriai, slenkantys takai (judamieji perėjimo takai), keliamosios platformos. Vertikaliojo judėjimo sistema įrengiama vadovaujantis ISO 21542:2011 12 skyriumi [5.10]. Jei slenkančių takų nuolydis daugiau kaip 6 procentai, turi būti įrengiamas liftas, vadovaujantis šio Reglamento VIII skyriumi.

Pirmiau cituotose Reglamento nuostatose pateikiamos nuorodos į tarptautinį standartą ISO 21542:2011 „Pastatų statyba. Užstatytos aplinkos prieinamumas ir naudojimas“ (toliau – ISO standartas) bei nurodoma, jog, pritaikant aplinką asmenų su negalia poreikiams, įrengiant rampas, nuožulnas, įėjimus į paslaugų paskirties pastatus, lifthus, privaloma laikytis šio ISO standarto.

ISO standarto 12 skyriuje „Vertikalusis judėjimas“ 12 punkte nurodoma, jog vertikaliojo judėjimo sistema pastatų viduje turi būti suprojektuota, sukonstruota ir valdoma taip, kas asmenys galėtų ją lengvai suprasti ir naudoti. Vertikaliojo judėjimo sistema apima laiptų, liftų ir rampų, taip pat – eskalatorių, slenkančių takų ir keliamųjų platformų įrengimą.

Pagal ISO standarto 15.1 punkto nuostatas, visi prieinamo pastato aukštai turi būti pasiekiami rampomis arba liftais. Rekomenduojamas variantas yra liftai, kurie turi būti prieinami visiems asmenims.

Papildomai atkreiptinas dėmesys, jog, pagal Civilinio kodekso (CK) 4.76 straipsnio nuostatas, kiekvienas iš bendraturčių proporcingai savo daliai turi teisę į bendro daikto (turto) duodamas

pajamas, atsako tretiesiems asmenims pagal priedoles, susijusias su bendru daiktu (turtu), taip pat privalo apmokėti išlaidas jam išlaikyti ir išsaugoti, mokesčiams, rinkliavoms ir kitoms įmokoms.

Pagal CK 4.82 straipsnio 1 dalį, butų ir kitų patalpų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso namo bendrojo naudojimo patalpos, pagrindinės namo konstrukcijos, bendrojo naudojimo mechaninė, elektros, sanitarinė–techninė ir kitokia įranga.

Butų ir kitų patalpų savininkai privalo proporcingai savo daliai apmokėti išlaidas namui (statiniui) išlaikyti ir išsaugoti, įstatymuose nustatyta tvarka mokėti mokesčius, rinkliavas ir kitas įmokas (CK 4.82 str. 3 d.).

Taigi daugiabučio gyvenamojo namo liftais yra bendrojo naudojimo objektai, kuriais teise naudotis turi visi butų savininkai. Pareiškėja, gyvenanti Name bei proporcingai turimos nuosavybės daliai mokanti mokesčius liftui prižiūrėti bei išlaikyti, turi teisę, kaip ir visi Name gyventojai, naudotis Name esančiu liftu.

Kaip nurodyta Savivaldybės rašte bei jame pateiktame Aplinkos ministerijos paaiškinime, visi namo gyventojai turi teisę naudotis liftu, kuris yra bendrojo naudojimo objektas, lifto stojimo antrame namo aukšte darbai turėtų būti organizuojami esant bent vieno gyventojų prašymui.

Akcentuotina, jog situacija, kuomet Pareiškėja, Name gyventoja, negalėjo naudotis Name liftu ir dėl negalios pateikimas į jai priklausančią bei antrame Name aukšte esančią butą buvo itin apsukintas, pažeidžia Konvencijoje įtvirtintą pareigą dėl aplinkos prieinamumo asmenims su negalia. Pažymėtina, jog nesudarymas sąlygų Pareiškėjai naudotis Name liftu galėtų būti pripažintas neveikimu, t. y. lygių galimybių pažeidimu bei pareigos, įtvirtintos Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnyje, nevykdymu.

Tokia situacija laikytina netiesiogine diskriminacija dėl negalios paslaugų teikimo srityje (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 5 d.).

Pažymėtina, kad skundo tyrimo metu paaiškėjo aplinkybė, jog Name buvo atlikti darbai, užtikrinantys lifto stojimą Pareiškėjo gyvenamosios laiptinės antrame aukšte. Taigi, išnyko aplinkybės, dėl kurių buvo teiktas Pareiškėjos skundas.

Bendrovė 2022 m. liepos 11 d. rašte Tarnybai paaiškino, jog gavo Savivaldybės administracijos Skyriaus 2022-07-01 raštą Nr. A51-94038/22(3.3.2.26E-BŪS) dėl Name „2 aukšte lifto pajungimo“. Skyrius įpareigojo administratorių (Bendrovę) iki 2022-07-18 organizuoti Name lifto,

esančio laiptinėje, kurioje gyvena Namu buto Nr. 6 gyventoja, sustojimo 2-ame aukšte darbus ir apie įpareigojimų įvykdymą informuoti Skyrių bei Lygių galimybių kontrolierę.

Bendrovė informavo, kad „lifto sustojimo 2 aukšte remonto darbai buvo atlikti 2022-04-22“.

2022 m. birželio 6 d. Tarnybos atstovui telefonu susisiekus su Pareiškėja, Pareiškėja patvirtino, kad Name (jos gyvenamoje laiptinėje, antrame aukšte) atlikti lifto sustojimo reguliavimo darbai, liftas jos gyvenamajame aukšte stoja.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 4 punkto nuostatas, tyrimo metu ar jį atlikęs, lygių galimybių kontrolierius gali nutraukti tyrimą, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiami.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, tyrimas dėl galimos diskriminacijos paslaugų teikimo srityje nutrauktinas, kadangi galimai lygias galimybes pažeidę veiksmai nutraukti.

Papildomai pažymėtina, jog šiuo metu Tarnyboje atliekamas kitas tyrimas dėl analogiško skundo, t. y. kito Vilniaus mieste esančio daugiabučio gyvenamojo namo gyventojai, turintys judėjimo sunkumų, gyvenantys namo antrame aukšte, negali naudotis namo liftu, nes liftas antrame aukšte nestoja. Kiti namo gyventojai nesutinka, kad liftas būtų pajungtas, bei nesutinka pasidalinti bei apmokėti lifto stojimo antrame aukšte darbų atlikimo išlaidas. BĮ „Vilniaus miesto socialinės paramos centras“ pranešė, jog „lifto pajungimo į antrą aukštą darbų poreikis nėra numatytas kaip galimas atlikti pagal būsto pritaikymo asmenims su negalia programą“ pagal teisės aktų nuostatas¹.

Atkreiptinas dėmesys, jog Pareiškėja taip pat turėjo dėti daug pastangų, kad liftas Name, jos gyvenamoje laiptinėje, stotų antrame aukšte.

Akivaizdu, jog paaiškėjus atvejams, kuomet asmenys, turintys judėjimo negalią ar judėjimo sunkumų, negali naudotis daugiabučių gyvenamųjų namų liftais, nes nėra užtikrinamas liftų stojimas antrame aukšte, paaiškėjo ir tai, kad nėra aiškaus teisinio reglamentavimo, kuris leistų namo administratoriui operatyviai (be namo gyventojų sutikimo) organizuoti lifto stojimo antrame aukšte įrengimo darbus, ir / arba lifto stojimo antrame namo aukšte įrengimo darbai nėra įtraukti į Socialinės

---

¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. vasario 19 d. įsakymas Nr. A1-103 „Dėl būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo patvirtinimo“

apsaugos ir darbo ministro 2019 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. A1-103 pavirtinto Būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo Priede Nr. 2 nustatytą Galimų būsto pritaikymo darbų ir įsigyjamos įrangos sąrašą.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalimi, kuria suteikta teisė lygių galimybių kontrolieriui teikti išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų, siūlytina Savivaldybei, Aplinkos ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Neįgaliųjų reikalų departamentui prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įvertinti galimo teisės aktų keitimo poreikį, siekiant užtikrinti asmenų su negalia teisę (ir galimybę) be apribojimų patekti į visus daugiabučių gyvenamųjų namų, kuriuose įrengti liftai, aukštus, t. y. be apribojimų naudotis daugiabučių namų liftais.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 3 dalies 4 punktu ir 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundo Nr. (22)SN-43 tyrimą nutraukti, nutraukus lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus.
2. Įpareigoti Vilniaus miesto savivaldybę, Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, Neįgaliųjų reikalų departamentą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierę per 30 dienų nuo sprendimo pateikimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Bendrovę, Vilniaus miesto savivaldybę, Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, Neįgaliųjų reikalų departamentą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė